

מנהיגי חינוך יקרים!

עניין משפחתי

בפרשת וישב אנו קוראים על עמידתו של יוסף בפני ניסיונותיה של אשת פוטיפר לפתותו. לכאורה נראה, כי אין לסיפור הזה קשר ישיר לנושא העיקרי של סוף ספר בראשית- תיאור ירידת בני יעקב למצרים שהשתלשלה ממכירת יוסף.

מדוע, אם כן, מצאה התורה לנכון לספר לנו על מקרה אשת פוטיפר בהרחבה שכזו?

הפרשיות שאנו קוראים בחלקו האחרון של חומש בראשית עוסקות במשפחה- משפחת יעקב ובניו. התורה מתמקדת בכל דרכי התהוותה של משפחת בני יעקב, עליותיה וירידותיה, מעלותיה והמשברים הפוקדים אותה. המשפחה ככלל היא גוף האוצר בתוכו כוחות ועוצמות המשפיעים השפעה מכרעת על החיים. הכוחות להתמודד עם משברי החיים והמורכבות שבהם נמצאים בקרב המשפחה יותר מאשר בכל מקום אחר. משפחה חיובית יכולה לערוך מהפכות ולהנהיג עם שלם, כפי שהיה הרבה פעמים בהיסטוריה.

סיפורם של בני יעקב והיחסים שביניהם יש לו שתי פנים- האחד מקורו בראיית מעשי האנוש והאחר עולה מתוך התבוננות בהשגחה האלוקית. בראייה האנושית הפשוטה, מתגלה בסיפור זה משפחה בעלת יכולות אדירות: יכולת לבנות עולם רוחני איתן ויכולת להתמודד ולהיאבק מאבקים חומריים ואנושיים בעולם נטול מוסר. אך מתגלה גם פן שני, בשלב מסוים אותה משפחה מפנה כוחותיה ואת מרצה לאפיקים קשים ביותר: מכירת אח והסתרת האמת מהאב. אמנם, ההתבוננות בהשגחה האלוקית מגלה כי היא מסובבת ומגלגלת את ההתרחשויות להצלחת בני יעקב דווקא דרך הביטויים השליליים הללו. ובפרשת ויגש מתבררת המטרה לכל הגלגול הקשה והמוזר של מכירת יוסף, בדבריו: **"לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים" (מה, ח).**

מעשיה של אשת פוטיפר מכוונים נגד ערכי המשפחתיות, ובכך סיפור עמידתו של יוסף בפניה מתקשר בקשר הדוק לערכים שמנסה התורה להנחיל לנו באמצעות סיפורה על משפחת בני יעקב.

בימינו, אנו עדים לניסיונות כאלה ואחרים לשבור את התא המשפחתי ברמות שונות. יש הכופרים בכלל בצורך של חיי משפחה, יש המקימים משפחות חד-

הוריות. ואף קיימות משפחות המתפקדות כמסגרת טכנית של מגורים

משותפים, אך בני המשפחה בעצם כמעט שאינם מכירים אחד את השני- וודאי שאינם חיים ובונים עולם רוחני וערכי ביחד. אנו עדים גם לניסיון לשבור את המשמעות של משפחת "בני ישראל", כאילו הגדרתו של אדם כחלק מעם ישראל אינה תלויה בשייכותו המשפחתית, אלא במעשיו ובמקום מגוריו, ככל העמים.

מהי חשיבותה של המשפחה בהגדרת הלאומיות?

עם ישראל נוצר דרך משפחה. הוא איננו אוסף של אנשים שהתגבשו לאומה כי אם "בני ישראל"- משפחת בני יעקב המתהווה לאומה. כך גם ירדו ישראל למצרים כמשפחה: "וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ" (שמות א, א). והבית המשפחתי ממשיך ללוות את ישראל: הצלתם של ישראל קשורה לנתינת דם "עַל שְׁתֵּי הַמְּזֻזֹת וְעַל הַמַּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים..." של המשפחות, הם הצטוו לקחת "שָׁה לְבֵית אֲבֹת שָׁה לְבֵית" (שמות יב, ג-ז), וכן משפחה אחת היא המנהיגה את ישראל לגאולתם: משה, אהרון ומרים. ככלל, הגדרתו של עם ישראל כעם היא הגדרה משפחתית. יהודי הוא מי שנולד לאם יהודייה. המחשבה הפשוטה אומרת שהשתייכות לאומה תלויה במעשה או בקבלת אמונה מסוימת, וכך מקובל בקרב אומות העולם, אך אצל עם ישראל לא כך הוא. מדוע הדבר כך? מדוע ההשתייכות לעם ישראל אינה תלויה במעשי האדם?

המשפחה בישראל מלמדת ומבטאת את ההכרה הברורה ביותר של אמונה בבורא עולם ובהנהגתו את המציאות. משפחת "בני ישראל" והמשפחתיות בישראל מבטאות כמה מיסודות האמונה באופן הברור והשלם ביותר: א. האמונה כי למרות היכולת האנושית להשפיע וליצור בעולם, "בעל הבית" העיקרי הוא בורא עולם, הקובע את עיקר החיים ומגמתם. ב. האמונה בקשר מהותי בין הנבראים, בניגוד למחשבה האגוצנטרית הטוענת כי אני ואפסי עוד.

ג. האמונה כי קיימים ערכים מוחלטים, המכוונים את חיינו ומחייבים אותנו. המשפחה היא התא היסודי של האומה. קיום המשפחה משמעו שהיחיד יוצא ממסגרותיו האישיות וחי בתוך קבוצה שיש בה כלליות מסוימת. המשפחה היא תא לאומי קטן. היא מביאה את האומה לתוך הבית ולתוך לבו של כל יחיד ויחיד. (מאת הרב זאב קרוב) לא במקרה בחג החנוכה מצוות הדלקת הנרות "נא איש וביתו", נר חנוכה מקורו ובסיסו בבית, במשפחה, ורק כאשר המשפחה חזקה ואיתנה יכולה היא להאיר לטובת האומה כולה.

בהצלחה גדולה וימים שמחים ומלאי אור

שוש נגר